TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ
Asiantuntijalausunto
Erityisasiantuntija Eliisa Hujala 27.9.2022

**Hallintovaliokunta 28.9.2022 klo 12:15**

**E 110/2022 vp**
**Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan naapuruusvälineestä ja Euroopan alueellinen yhteistyö –tavoitteesta tuettavia kauden 2014 - 2020 yhteistyöohjelmia koskevista ja ohjelman täytäntöönpanon häiriöiden vuoksi sovellettavista erityissäännöksistä**

Komissio antoi heinäkuussa asetusehdotuksen (COM(2022) 362 final) täytäntöönpanon häiriöiden vuoksi tarvittavista erityissäännöksistä kauden 2014 - 2020 yhteistyöohjelmille, joita tuetaan Euroopan naapuruusvälineestä ja Euroopan alueellinen yhteistyö –tavoitteesta Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) määrärahoilla.

*Täytäntöönpanon häiriö*llä tarkoitetaan ongelmia ohjelmien täytäntöönpanossa, jotka johtuvat kumppanimaan kanssa tehdyn rahoitussopimuksen keskeyttämisestä tai lopettamisesta SEUT 215 artiklan mukaisten rajoittavien toimien (pakotteiden) seurauksena taikka muista sotilaalliseen hyökkäykseen kumppanimaata vastaan liittyvistä olosuhteista, jotka on määritelty asetusehdotuksen 2 artiklassa.

Euroopan komissio keskeytti maaliskuussa 2022 Venäjän kanssa rahoituskaudella 2014 - 2020 toteutettavien EU:n ulkorajayhteistyöohjelmien rahoitussopimusten soveltamisen. Päätös keskeytti ohjelmien toimeenpanon Venäjän kanssa, mutta ei ohjelmia kokonaisuudessaan. Niistä ohjelmista joihin Suomi 2014 - 2020 osallistuu, komission ehdotus koskee kolmea Venäjän kanssa toteutettua ENI CBC – ohjelmaa (Kolarctic, Karelia ja Kaakkois-Suomi – Venäjä) sekä Itämeren alueen valtioiden välistä Interreg– ohjelmaa (Baltic Sea Region). Kolartic-ohjelmaa suomalaiset hanketoimijat toteuttavat nyt ilman venäläisiä kumppaneita yhdessä ruotsalaisten ja norjalaisten kanssa. Karelia ja Kaakkois-Suomi – Venäjä-ohjelmaa toteutetaan yksinomaan suomalaisten kumppanien kesken. Tavoitteena on saattaa toimenpiteet käynnissä olevissa hankkeissa loppuun ilman venäläisiä kumppaneita.

**Keskeiset ehdotukset**

Ehdotuksessa muutettaisiin rahoitusehtoja siten, ettei ohjelmilta edellytetä enää rajat ylittävää vaikutusta eikä edunsaajia edellytetä olevan vähintään yhdestä jäsenvaltiosta ja yhdestä kumppanuusmaasta. Johtavan tuensaajan tehtäviä ja vastuita maksuliikenteen osalta ehdotetaan muutettavaksi. Samoin muutettaisiin ohjelmien takaisinperintäprosessia hanketoimijoiden, hallintoviranomaisen ja jäsenmaiden vastuiden osalta ohjelmien toimeenpanon häiriötilanteessa.

Ehdotus sisältää joustoja Ukrainan ja Moldovan kanssa toteutettaville yhteistyöohjelmille. Näiden maiden kanssa toteutettavien ohjelmien EU-osarahoitusosuus ehdotetaan nostettavaksi 1.7.2022 jälkeisillä tilivuosilla 100 prosenttiin ja toimenpiteitä kohdistettavaksi sotaa paenneiden ihmisten avustamiseen.

Toimien tarkastuksiin ja investointien pysyvyyttä koskeviin säännöksiin ehdotetaan muutoksia sodan ja sen aiheuttaman infrastruktuurin tuhoutumisen vuoksi.

**Suomen kannat**

E-selvityksen mukaan valtioneuvosto voi hyväksyä komission ehdotuksen.

Valtioneuvosto haluaa varmistaa, että Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyksen vaikutukset ulkorajaohjelmiin osallistuneisiin suomalaisiin toimijoihin ovat mahdollisimman vähäiset ja 2014-2020 ohjelmat voidaan saattaa hallitusti loppuun.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä unionin yhteisiä toimia Venäjän Ukrainaan kohdistuvan hyökkäyksen vuoksi avun tarpeessa olevien sotapakolaisten auttamiseksi sekä Ukrainan ja Moldovan tukemiseksi.

**Jatkokäsittely**

Neuvoston neuvottelumandaatti hyväksyttiin Coreperissa 22.9.2022. Jäsenvaltiot puolsivat asetusehdotuksen hyväksymistä komission ehdotuksen mukaisena, edellyttäen että Euroopan parlamentti hyväksyy ehdotuksen myös muutoksitta.

Ehdotusta käsiteltiin Euroopan parlamentin ulkoasianvaliokunnassa (AFET) 31.8.2022 ja ehdotus hyväksyttäneen lokakuun täysistunnossa.

Asetuksen odotetaan tulevan voimaan marraskuussa 2022.